

Când și-a dat seama că sifonăria de pe colț
a dispărut, Cristian „Igu” Vasile a construit
LaTrecut.ro pentru a-și găzdui copilăria.

I NOSTALGIA LUI gu

DE IONELA ILIE

FOTOGRAFI DE ANDREI PUNGOVSKI

Cristian Vasile, puțin obosit după o petrecere într-o fostă fabrică de ciocolată, privește atent un spațiu gol de pe marginea unei străzi din București.

De aici – un colț de stradă cu borduri înalte și un copac stingher – a pornit tot. Sau, mai bine zis, de la ce *nu* mai este aici a pornit tot. De la o sifonărie. Mică – cu două trepte la intrare – ca o gheretă în care cu greu încăpeau doi clienți.

Când era copil, Cristian urca des acele trepte cu patru sifoane după el („Atâtea puteam să duc.”). Erau sifoane vechi, din sticlă îmbrăcată în sârmă împletită, care se mai găsesc astăzi doar răstăcite în curțile bunicilor și în expoziții despre viața de zi cu zi sub comunism. Erau grele. Evident, până acasă golea jumătate de sifon. („Ce gust de metal avea.”)

De peste drum, chiar lângă gura de metrou care se deschide în parcul Titan, a dispărut Pamicom, o bodegă cu ofertă ieftină și limitată („bere, vodcă și nu mai știu ce”), dar cu bănci orientate spre parc – bănci în care clienții se adânceau relaxați. Copilului Cristian îi plăcea imaginea oamenilor tolăniți pe băncile verzi. De fapt, imaginea din amintire îi place și astăzi, când are 28 de ani.

Cristian – Igu pentru oamenii din online-ul românesc și publicitate – a remarcat dispariția tăcută a sifonăriei abia anul trecut, în drum spre apartamentul părinților. A simțit regret, dar și curiozitate – oare ce alte lucruri din copilăria lui de hoinar care ar fi stat „o viață” afară, la joacă, au mai dispărut?!

Și-a amintit de treptele reci de ciment, de vecina de vizavi de la parter, care vindea borș, de apa cu gust dubios băută din țevile cu robinet găsite în jurul blocului, de corcodușe (mai ales cele roșii), de sertarul biroului pe marginea căruia desenase butoane pentru activități de genul *du gunoiul, fă curat, noapte bună*. I-a revenit și amintirea mânușilor întregi, cu un deget – făcute de bunica lui – de care zăpada se lipea ca o peliculă tare și pe care le pune la uscat pe caloriferul din scara blocului.

Dar și mânușile s-au pierdut și, odată cu ele, firul narativ al copilăriei sale.

Anul trecut, în martie, privind colțul de stradă gol unde fusese sifonăria, Igu și-a propus un inventar al lucrurilor trecătoare, un efort conștient de a-și reaminti unitar o copilărie fericită și fără griji.

Și pentru că de pe vremea mânușilor datează și pasiunea lui pentru calculatoare (adevărat e că toate marile lui pasiuni din prezent vin din copilărie, inclusiv motocicletă și fotografia), lui Igu i-a fost cel mai la îndemână să facă un blog. Restul este... *latrecut.ro* – „un blog colectiv cu amintiri din perioada comunistă legate de jucării, dulciuri, locuri, muzică, filme și orice alt catalizator de amintiri”.

Așezat pe o saltea în mansarda din Cotroceni, acolo unde își are firma, Igu își sprijină capul pe braț și rezumă: „De fapt, asta este, am deschis LaTrecut pentru că mi-am uitat copilăria și aveam nevoie de un efort colectiv să mi-o reamintesc”.

LaTrecut a apărut pe 3 martie 2006, la 6:53 pm, la doar câteva zile după ce Igu a conștientizat dispariția sifonăriei. Era un blog fără logo, fără cuvinte mari, într-o versiune care a rămas și astăzi în beta. Și printre primele postări se regăsesc două poze ale sifoanelor din sticlă îmbrăcată în sârmă împletită. Site-ul nu a avut domeniu propriu până de curând, iar printre lucrurile pe care Igu își dorește să le facă la un moment dat se numără un logo și o organizare mai bună.

Totuși, reacția a fost instantanee – amintiri de la nostalgici au început să curgă de peste tot. Multe postări încep cu „Mai țineți minte...”.

Extrapolând, LaTrecut este o colecție deschisă a copilăriei românești în comunism și tranziție, formată din mii de texte și fișiere foto, audio și video trimise de nostalgici risipiți prin toată lumea. Are în jur de 30.000 de vizitatori unici pe lună – de regulă cam aceiași – români din domenii și profesii dintre cele mai variate, mulți din străinătate, dar care au în comun ceva notabil – trecutul, punctat de obiectele vremii: sticla de

sifon, guma Turbo, desenele animate bulgărești, roboții construiți din pachete goale de țigări, soldații din plastic. Pe scurt, obiecte familiare oricărui dintre ei, cum ar fi cravata de pionier, dar care evocă amintiri specifice fiecăruia (în cazul cravatei, două pentru Igu: a fost făcut pionier în Parcul Carol; nu îi convenea deloc că trebuia să se trezească dimineața când afără încă întineric).

Nostalgia asociată comunismului nu este inedită în Europa de Sud-Est – peste tot în regiune s-au ivit cafenele, baruri și magazine inspirate de liniile austere ale regimului. Brandurile comuniste au reapărut și au succes comercial. Există din ce în ce mai multe filme, piese de teatru, expoziții de artă și discuții libere despre comunism. În Germania, fenomenul are un cuvânt propriu – *östalgie*. În România, Muzeul Național de Istorie a găzduit vara aceasta o expoziție numită „Comunismul în România – 1945-1989”, incluzând peștele de sticlă pe televizorul alb-negru și programul Televiziunii de Stat la 25 decembrie 1989.

Sociologii grupează nostalgia în două categorii de vârstă. Pe de o parte, cea a bătrânilor, a celor care se înființează iarnă de iarnă cu garoafe roșii la mormântul soților Ceaușescu. Ea se manifestă ca o tendință de a privi trecutul prin lentila prezentului, selectând elemente ale confortului care lipsesc – respect, ordine, stabilitate, pensii.

Textul de față își propune să atingă un alt fel de nostalgie – cea a oamenilor care, ca Igu, erau copii în ultimii ani ai comunismului și imediat după revoluția din 1989; suficient de copii pentru a nu-și aminti părțile negative, dar destul de maturi pentru a percepe schimbarea. Datele Institutului Național de Statistică arată că în 2004 erau puțin sub 4,25 milioane de români cu vârste cuprinse între 24 și 35 de ani, oameni care au în comun o copilărie comunistă întreruptă de revoluție.

Printre ei sunt mulți (cel puțin 30.000, dacă ar fi să luăm ca reper LaTrecut), care își revendică astăzi, fără vehemență, istoria și un sens al locului care nu a fost niciodată al lor pentru că, după 1989, politica memoriei nu permitea menționarea comunismului în context pozitiv. Generația respectivă vrea să-și asume simbolurile copilăriei, dându-le semnificații noi și integrându-le într-un sistem de valori prezent și individual.

„Studentii nostalgiei” spun că acești tineri nu doresc reîntoarcerea comunismului. Dimpotrivă, ei sunt astăzi cei care curăță societatea românească – votând, denunțând corupția, informându-se. Dar au nevoie de reconstrucția copilăriei pentru a-și înțelege mai bine prezentul și poate, într-o oarecare măsură, viitorul.

Totul pare să indice faptul că astăzi se poate vorbi (și aminti) despre comunism fără patimă, fără polemică. Încet, trecutul începe să doară mai puțin și românii par în cele din urmă gata să întoarcă pagina. (România a desecretizat arhivele regimului abia în 2005, cu mult în urma țărilor vecine cu care împarte același trecut. Președintele Traian Băsescu a condamnat oficial crimele comunismului în 2006 pentru prima oară în istoria tranziției, iar Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului a depus anul acesta o sesizare penală împotriva a 210 foști comandanți ai închisorilor comuniste, sub acuzația de genocid.)

Puține lucruri sugerează individualitatea nostalgiei mai mult decât povestea lui Viki, care a ajuns pe LaTrecut căutând rețeta fripturii de Turda, aparent o minune gastronomică pe care o gusta cu părinții de câteva ori pe an într-un restaurant din Turda asemănător unui șopron („Erau hălci mari de carne fier-te în untură încinsă în niște vase enorme”). Șase oameni au răspuns rugămintii sale pe LaTrecut, oferind rețete care ar putea sau nu să fie ale fripturii respective.

„Știi, când trece un miros pe lângă tine și e atât de familiar, dar atât de departe, încerci să apuci mirosul ăla, să vezi de unde vine în memorie”, spune Igu, care astăzi se bucură mai mult de poveștile trimise de oameni decât de obiectele redescoperite. „Când am dat drumul la site eram ca un burete care absorbea toată informația de genul ăsta. Deși e clar că obiectele îți spun mai multe lucruri deodată despre o anumită perioadă... acum mă bucură poveștile. Mă regăsesc și în ale altora, dar nu neapărat, pentru că fiecare a avut drumul lui foarte subțire pe care și-l aduce aminte, restul e destul de blurat.”

Desigur, LaTrecut are parte și de critici. Cea mai reprezentativă vine chiar de la prietena lui Igu, care nu înțelege cum se poate bucura de o perioadă nasoală, pe care unii vor să o uite.

„Deci ea, clar, este printre cei care văd site-ul ca pe o incursiune în comunism, nu în copilărie”, spune Igu. „Își aduce aminte în primul rând că i se oprea lumina și ce chestie nasoală era că i s-a oprit lumina. Eu îmi aduc aminte că atunci când se oprea lumina aprindeam o lumânare și jucam *Nu te supăra, frate!*”

Să vedem ce altceva își mai amintește Igu. Este o după-amiază de octombrie și stă să plouă. Vremea strânge puțin, dar încă nu taie. Igu e într-o plimbare pe străzile pe care a copilărit – un soi de vânătoare de amintiri. La o distanță mică de parcul Titan, strada pe care a locuit, într-un apartament cu patru camere la etajul trei al unui bloc scund, este mărginită de copaci și foarte liniștită. Oamenii sunt rari. Senzația este de duminică relaxată, aproape leneșă. Lui Igu îi plac momentele acestea aproape încremenite în timp. Îl fac să se simtă mai puțin grăbit. Viața lui se învârtă în publicitate, web design, creare de identități și branduri – o lume în viteză.

La colțul blocului în care a copilărit se vede motocicletă lui, o Suzuki GSR 600 din categoria Naked – „adică nu are carene și i se văd motorul și cadrul”. Și-a cumpărat-o în iunie 2006, dar și-a dorit-o din copilărie. O prezintă „copilul meu” și, în general, face tot posibilul să o ia cu el peste tot. A ajuns la motocicletă oarecum și prin sporturi extreme – de la skateboarding la role la BMX. A încercat și sporturi de iarnă, dar rămâne fan declarat al sporturilor de vară.

Și pentru că a venit vorba, Igu își amintește că în fața blocului său a stat

ani de zile motocicletă unui vecin, care nu a mișcat-o niciodată. („Cred că și acum o are undeva, băgată la etaj.”) Bunicul lui a avut două motociclete. Una dintre primele lui fotografii, pe care a și postat-o pe blogul său dedicat motocicletelor, arată un Igu de nici trei ani, abia vizibil pe un monstru uriaș prin comparație (MZ ES250 – model 1956). Fotografia a fost făcută într-o zi însorită, dar nu caldă, pentru că Igu, un copil mic cu fruntea bombată și obraji rotunzi, poartă haine groase. Pare complet încântat de ceea ce i se întâmplă, iar mâna dreaptă e pe cheie.

**„Studentii nostalgiei”
spun că acești tineri nu
doresc reîntoarcerea
comunismului. Dar au
nevoie de reconstrucția
copilăriei pentru a-și în-
țelege mai bine prezen-
tul și poate, într-o oare-
care măsură, viitorul.**

Prea multe nu s-au schimbat pe strada pe care a copilărit, deși a dispărut Gică, un câine bătrân și galben din fața blocului. „Pe ăștia nu îi cunosc”, râde el pe drumul spre grădiniță, uitându-se la niște maidanezi. Ar mai fi și gardurile care, spre neplăcerea lui, îngrădesc astăzi atât blocul, cât și grădinița și școala generală. Pe vremuri, în fața blocului înconjurat de cireși și corcoduși „era totul la liber, era gard viu și treceai prin el fără nici o problemă”. La școala generală erau tufe de trandafiri în care li se făceau periodic poze cu clasa.

Fața lui Igu păstrează ceva din trăsăturile unui copil, mai ales când zâmbește. Cu toate acestea, fosta lui dirigintă din liceu trece la nici doi metri pe lângă el, fără să îl recunoască. Cu siguranță nu mai este copilul firav de care povestește. De câțiva ani a renunțat și la părul blond, moale, pe care trebuia să îl îmblânzească cu mult gel. Fără păr, partea din spate a scalpului este vizibil plată. Are o față angulară, iar privirea lui este prietenoasă, dar în același timp păzită, ca și cum ar ține câte-va secrete numai pentru el.

Este o figură foarte expresivă – se schimbă progresiv în timpul reconstrucției unei amintiri. Sifonăria s-a conturat încet – întâi colțul de stradă, treptele, teigheaua, manetele, apoi s-a văzut pe sine, un copil slab și blond, cu fruntea puțin bombată și zâmbet larg.

Drumul de la bloc la grădiniță se conturează și el încet – întâi „uzina”, o construcție galbenă ciudată din fața blocului, pe care se cățara ceata lui de vreo 15 pitici. La o cotitură a drumului, ochii minții desenează o gașcă de obsedați de cornete („Nu prea îți doreai să treci pe aici”). Pe același drum a urmărit într-o seară până a oboseit un OZN (de fapt, „un avion care clipoceă”). O fereastră pe care cineva desenase pe vremuri planete și rachete pentru copilul care locuia acolo. Terenul viran unde se încingeau partide de fotbal în fiecare zi. Goana după fluturi.

Imaginile se aglomerează la grădiniță – pe vremuri gri, azi de un portocaliu puternic.

„Descopeream tot felul de copaci, parcă eram pe alt continent... luna ursului, nu știu dacă există, dar așa îi spuneam noi. Erau ca niște boabe de cafea îmbrăcate într-un fel de blăniță așa... știu că erau dulci. Și mai erau niște teci de-astea ascuțite la capăt, foarte nasol, aruncau băieții după fete și le umpleau de vânătași. Aveam un joc... era vară, ne făceam avioane din haine și știu că eram toți avioane, eram rachete, zburam prin curte.”

Ceva mai încolo a dispărut o fabrică de beton, un întreg șantier în care își ridicau cazemate. Tot pe-aici a găsit odată o cheie de Dacia și a deschis cu ea o grămadă de mașini.

Igu era „cel mai sociabil”, mereu pus pe glume, niciodată serios. În școala generală îi plăcea geografia. În curtea din spatele școlii era locul de joacă – leagăne și tobogane de fier, gropița la care dădeau cu bani, dar și teritoriul lui Japan, „unul dintre șmecheri, bătașul școlii”, care, da, semăna cu un japonez. Și fetele.

„Așa eram eu, îmi plăcea să țintesc cât mai sus, vedeam care e cea mai dorită tipă din școală și la ea mă duceam... o să sun aiurea expresia, da' le-am cam «avut» pe toate care erau mai tari așa...” Zâmbind, Igu își îndreaptă degetul arătător către trei ferestre, fiecare corespunzând unei clase și unei fete – Nicoleta, Mirela, Ana. „Cred că așa le chema. Păcat că au pus gardul ăsta, nu-mi place, parcă e o pușcărie. Chiar așa arată, ca o pușcărie.”

Fiind nebun după calculatoare (primul, un CIP-03, și l-a dorit după ce a văzut unul la unchiul său și a rămas fascinat de combinațiile de butoane), Igu a ales un liceu cu profil informatic. Nu are multe amintiri de povestit din acea perioadă, cu excepția orelor de la care chiulea în favoarea baschetului.

„Am fost ceva mai puțin dornic de a crește, cum voiau toți adolescenții... Știi, *abia aștept să fac 18 ani să iau carnet, abia aștept să fiu matur*... Mie cred că îmi plăcea așa cum eram și mă comportam ca atare.”

Elevul de liceu Cristian Vasile nu fuma, nu bea, nu înjura. „Chestia asta m-a făcut să fiu privit un pic altfel. Aveam priete-

nii mei, eram OK cu fetele, eram undeva la mijloc, dar nu eram chiar preferatul tuturor.”

Revoluția l-a prins pe Igu într-o Dacie albă, despre care memoria îi spune că ar fi putut fi ori a tatălui, ori a unchiului său. Era în drum spre buni, care locuiau într-un satuc la 60 de kilometri de București, în județul Dâmbovița, unde Igu și-a petrecut multe vacanțe de vară. Din multe puncte de vedere, spune el, preferă acea parte din copilărie („era totul mult mai sincer și mai natural”).

Pe lângă sat trece râul Argeș – Igu și gașca de la țară mergeau vara pe mal cu oile vecinului. Beau lapte direct de la uger, prindeau cu mâna pește și scoici de râu. „Le desfăceam și le prăjeam pe o tablă găsită pe acolo, aruncam niște sare și niște usturoi pe ele și făceam ce nici japonezii n-au văzut.”

Dar în decembrie 1989, atmosfera în mașină era tensionată. Igu era cu sora lui și cei doi frați mai mici. În față, adulții, care consideraseră că la țară ar fi mai sigur pentru copii, ascultau la radio ce se întâmpla în București. Bunicii i-au pus într-o zi să se ascundă sub masă – Nicolae Ceaușescu fusese prins pe unul dintre drumurile de la București către Târgoviște, drumuri care trec prin apropierea satului. Când s-a anunțat sfârșitul, Igu își amintește că a scos în curte clasoarele cu timbre comuniste și le-a dat foc, fericit. În noaptea de Anul Nou, când au mers cu plugușorul prin sat, în zare se auzeau bubuituri. În loc de colinde, copiii cântau *Ole, Ole, Ceaușescu nu mai e!*

Atât. Asta pentru că, peste toate evenimentele vremii, se suprapune copilăria. După revoluție au apărut mai multe dulciuri. Și cablul TV. Viața a mers repede înainte.

După liceu, la insistențele tatălui, Igu s-a pregătit pentru Politehnică, deși înclina mai mult spre artă și fotografie. Întâmplarea a făcut ca Igu să pice admiterea, ceea ce a dus la dezamăgirea tatălui, parțial atenuată între timp de succesele lui Igu, dar și de faptul că ceilalți trei copii au mers la facultate.

Apoi viața a mers și mai repede. Întors de la țară, unde se refugiase pentru a-și consuma propria supărare generată de admitere, Igu s-a angajat la un centru foto. (Tendința de a se plictisi repede și căutarea continuă de nou l-au împins repede către alte locuri de muncă. Într-un interval destul de scurt, până și-a creat firma proprie, Igu a schimbat șapte slujbe.) La centrul foto a început să își dezvolte pasiunea descoperită în copilărie, când își făcea de lucru cu aparatele de fotografiat ale tatălui său – un Smena și un Kiev.

A urmat o școală de fotografie, a luat meditații de istoria artei și de desen, dar s-a răzgândit în ultimul moment și nu a mai dat admitere la facultatea de arte. Descoperise între timp grafica și se angajase în departamentul de tehnoredactare de la Cronică Română.

Atunci s-a născut Igu. De fapt, Iguana. Asta scria pe bluza pe care o purta în ziua în care i s-a cerut la Cronică Română să-și facă o adresă de e-mail. A ales primul lucru pe care i-au căzut ochii. Pentru că nu își semna grafica, lumea a ajuns încet-încet să îl asocieze cu Iguana, apelativ scurtat la Igu când s-a angajat la firma de publicitate Headvertising. „Probabil că Iguana suna prea feminin.” „Igu... nu l-am creat intenționat.

A venit oarecum de la sine. Pe net îți cam faci o a doua imagine... mai ales când am intrat eu, în '98-'99.”

Ceva mai târziu, numele a primit și o personalitate grafică – un personaj alb-negru construit pe fizionomia lui Cristian Vasile, dar cu părul destul de lung, neras și cu o prezență impunătoare.

„Într-o perioadă, foloseam Igu ca pe un personaj, ca pe un scut. L-am inventat pentru că aveam nevoie să ies în față mai cu nesimțire, așa, iar eu eram genul care stă cuminte în banca lui, nu înjură, nu nimic. Igu în schimb era mai cu tupeu, ieșea în lumina reflectoarelor și îi plăcea.”

De ceva vreme, Igu a început să dea interviuri, să îi placă să vorbească unui anumit tip de public. În agenda lui urmează un concurs de design de bloguri, la care e în juriu, și o conferință mai mare despre internet în România.

Astăzi, Igu este un personaj notoriu în online-ul românesc. Are, printre multe altele, *Feeder.ro* – un site care trece în revistă evenimente alternative ce țin de urban, sporturi extreme, muzică electronică, clubbing, concerte. Feeder, despre care s-a spus că ar fi *agenția de știri a națiunii alternative*, este unul dintre cele mai citite bloguri românești și totodată primul care i-a adus autorului bani.

Dar apoi a dispărut sifonăria și Cristian Vasile s-a întors și a trecut și el la treabă. Atunci s-a născut LaTrecut.

„Cristian Vasile era, este, unul cuminte care preferă să se retragă la țară în nostalgii. Asta e mișto, Cristian Vasile e în LaTrecut mai degrabă, și Igu e cu Feeder.”

Despre cele două site-uri s-a spus că ar fi diametral opuse – trecut static vs. prezent/viitor agitat –, dar Igu nu le vede neapărat astfel. „În definitiv, ambele sunt despre oraș, într-un fel sau altul. Eu clar sunt aceeași persoană. Dar lumea mă percepe în două feluri diferite.”

aTrecut a reușit poate mai mult decât scopul propus, acela de reamintire a copilăriei. A făcut și puțină ordine în semnificațiile prezentului. Cristian Vasile și Igu sunt astăzi două laturi mai bine înțelese ale aceluiași

întreg. „Am reușit... să-mi astup găurile alea de memorie. Distingeam niște chestii dar nu mai înțelegeam ce se întâmplase pe vremea aia. Probabil că într-un fel și vroiam să uit. Eram subțirel, se luau aștia de mine, au fost niște segmente pe care am vrut să le uit și se pare că am și reușit. LaTrecut mi-a umplut cam toate golurile. Mă bucur acum de amintirile astea. Acum le cam înțeleg, înaintea erau frânturi.”

La finalul acestei căutări, Igu a ajuns la concluzia că o parte din el va rămâne mereu ancorată în copilărie. Va urma ceva după redobândirea trecutului, dar acel ceva încă nu are contururi finite și poate că nu va avea nicidecum.

„Eu vreau să îmi văd de drum în continuare, dar mă simt mai împlinit că știu de unde vin”, spune el. „Merg de ceva vreme înspre maturitate, dar tot timpul îmi las acolo, în copilărie, un călcâi, dacă nu un picior, să mă pot întoarce oricând. Adică să nu intru în sistemul ăsta al maturilor atât de adânc, încât să fiu matur și atât.”

Ar trebui să fie de ajuns. ■